

Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University

Vol. 13 No.1 (January–June) 2021

ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเชิงวิทยาศาสตร์ ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน

ดาวธรา วีระพันธ์¹, ศศมล ผาสุข², ปิ่นนรภัศ ฤกษ์ภักดี³, จิตารัตน์ กุลณัฐรวงศ์⁴

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี^{1,2,3}

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี⁴

E-mail: Daorathar@vru.ac.th¹

บทคัดย่อ

วิจัยนี้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน ผู้รู้ประกอบด้วย 1) กลุ่มแม่บ้านพัฒนาบ้านแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านท่าข้าวโพด จังหวัดชัยนาท 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ 2 จังหวัดลพบุรี 4) กลุ่มปลาร้าบ้านลำ จังหวัดสระบุรี 5) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านรีพัฒนา จังหวัดอ่างทอง 6) กลุ่มชุมชนแปรรูปพัฒนารวมใจ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 60 คน ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา สรุปผลการศึกษาดังนี้ สภาพปัญหาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน ไม่มีการรวบรวมเผยแพร่อย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดโดยการบอกเล่าในครัวเรือน ผู้ถ่ายทอดไม่ทราบถึงหลักการและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ของการถนอมอาหารแต่มีการสืบทอดบอกเล่าปฏิบัติต่อ ๆ กันมาอย่างต่อเนื่อง จากประสบการณ์โดยตรง ชาวชนในชุมชนสนใจลดน้อยลงที่จะรับการถ่ายทอดเนื่องจากเข้ามาทำงานประจำในเมือง แนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการเผยแพร่และปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดให้เป็นระบบที่ทันสมัยสามารถเข้าถึงข้อมูลและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เสนอแนวทางดังนี้ ถ่ายทอดโดยใช้รูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ผสมผสานกันสอดแทรกอธิบายหลักการความรู้เชิงวิทยาศาสตร์เข้าไปผสมผสานกับภูมิปัญญา เรียนรู้ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติโดยการสาธิตกระบวนการผลิตและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดเป็นตัวกลางเชื่อมโยงเข้าสู่เว็บแอปพลิเคชันและผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริงจากสตีกเกอร์ตราผลิตภัณฑ์ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบวิดีโอและสื่อมัลติมีเดียแสดงผลในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ : สภาพปัญหา, ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงวิทยาศาสตร์, การถ่ายทอดภูมิปัญญา

A Study of Problem States and Guidelines for the Dissemination of Scientific Local Wisdom of Community Food Products in the Upper Central Region

Daorathar Weerapan¹, Sasamol Phasuk²

Pannraphat Takolpuckdee³, Thidarat Kulnattarawong⁴

Science Education Department, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage^{1,2,3}

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi⁴

E-mail: daorathar@vru.ac.th¹

ABSTRACT

The research examined problem states and guidelines for disseminating scientific local wisdom regarding community food products in the upper central region. The experts were 60 participants, including 1) Pattana Baan Mae La housewife group, Sing Buri province; 2) Tah Kaopoad farmer housewife group, Chai Nat province; 3) Farmer housewife group, Moo 2, Lopburi province; 4) Ban Lum pickled fish group, Saraburi province; 5) Ri Phattana farmer housewife group, Ang Thong province; and 6) Ruamjai Pattana processing community, Phra Nakorn Si Ayutthaya. Data were collected by in-depth interviews and focus group discussions. Content analysis was employed to analyze the data and provide descriptive information. The results revealed that the problematic state of scientific local wisdom dissemination of community food products was the lack of knowledge gathering and transferring in systematic way. The local wisdom was disseminated by teaching the families. Disseminators did not know the scientific principles and theories of food preservation. They were told to practice and gained direct experience by continually passing down the knowledge from generation to generation. Young people in the community were less interested in gaining local wisdom due to their full-time jobs in town. The guidelines for promoting local wisdom should entail the adjustment of dissemination methods which can be accessed and learned at all times. It is suggested to combine the traditional way with the modern way that explains the principles of science knowledge together with local wisdom. Learning should be achieved through demonstrating the production processes and self-studying through QR code technology as a media linking to web applications and through virtual technology

Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University

Vol. 13 No.1 (January–June) 2021

from brand product stickers. The information should be presented in video and multimedia displayed in Thai and English.

Keywords: problem state, scientific local wisdom, local wisdom dissemination

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมากและภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้คนในชุมชนสามารถดำรงตนตลอดทั้งช่วยส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชนให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว รัฐบาลจึงมีแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน Tinnaluck (2004) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษโดยถูกเก็บสะสมไว้กับบุคคลที่นำเอาความรู้ไปใช้และมีความอาวุโสในชุมชน มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยปากต่อปากซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในชุมชนและวิระพษ์ แสง-ชูโต (2559) ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ทักษะ วิธีการต่าง ๆ ที่เกิดจากสติปัญญาและความสามารถของคนในท้องถิ่น เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นรวมทั้งความสามารถในการประสานความรู้ใหม่ ๆ กับความรู้ดั้งเดิมในท้องถิ่นใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นนั้นประสาธ เนืองเฉลิม (2546) ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการผสมผสานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิทยาศาสตร์เป็นทั้งตัวความรู้และกระบวนการที่นำไปสู่ความรู้ โดยอาศัยข้อเท็จจริงจากธรรมชาติ การนำภูมิปัญญาของแต่ท้องถิ่นมาสอดแทรกในกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นการบูรณาการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ

จากที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสลงพื้นที่บริการวิชาการและทำงานร่วมกับชุมชนหลายปีที่ผ่านมาในเขตภาคกลางตอนบนประกอบด้วย 6 จังหวัดได้แก่ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา

ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี และ อ่างทอง (ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ, 2560) ได้มีโอกาสร่วมสนทนากับชุมชนถึงเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ก่อเกิดและสืบทอดกันมาในชุมชน ส่วนใหญ่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดโดยนำทรัพยากรและวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนและความรู้จากภูมิปัญญาที่สั่งสมและบอกต่อกันมา นำมาใช้ในการต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดเด่นของชุมชน โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของภาคกลางนับได้ว่าเป็นภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าภาคอื่น ๆ ถือเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญของประเทศไทย เช่นจากการศึกษาของ Wattanuruk et al., (2020) ได้มีการนำข้าวมีสีมาพัฒนาเป็นข้าวหมากซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาเพื่อแปรรูปข้าวซึ่งเป็นภูมิปัญญาทางด้านอาหารและเนื่องด้วยสภาพทางภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง มากมาย จึงทำให้ภาคกลางเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศ แต่ปัญหาส่วนหนึ่งที่สะท้อนจากชุมชนพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับสังคมสมัยใหม่ส่งผลต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้สิ่งประดิษฐ์หรือระบบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของชุมชนในอดีตบางอย่างไม่สามารถแข่งขันกับสิ่งประดิษฐ์หรือระบบที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันได้ ภูมิปัญญาบางอย่างได้ สูญหายไปเพราะไม่มีการปฏิบัติสืบทอด ต่อยอด อนุรักษ์ และเผยแพร่ ถึงแม้ว่าบางชุมชนมีการอนุรักษ์แต่ก็มีน้อยลงนอกจากนี้ เอกชัย พุ่มดวง (2551) ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนหนึ่งในปัจจุบันได้สูญหายไปหรือ

ไม่ได้นำมาใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การหวงวิชาความรู้ของผู้รู้ การขาดการบันทึกอย่างเป็นระบบ การขาดการถ่ายทอดความรู้ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร และขาดการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง

แนวทางสำคัญประการหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมได้นั้น ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านหรือผู้รู้ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในชุมชน ทั้งนี้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้เกิดคุณค่าและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ให้สูญหาย สามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย (ถวัลย์ มาศจรัส, 2546) ทั้งนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา เนื่องด้วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ควรมีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นร่วมกันอนุรักษ์รวมถึงส่งเสริมการถ่ายทอดและเผยแพร่ภูมิปัญญาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และปรับขยายองค์ความรู้เดิม เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์สามารถอธิบายเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกัน จากที่ได้ร่วมสนทนาชุมชนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นใหม่แต่ยังไม่มีกรรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและการถ่ายทอดไว้เป็นระบบให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะสูญหาย ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา

รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้อนุรักษ์สืบต่อไป การจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งนั้นชุมชนจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยการสืบทอด ภูมิปัญญาเดิมปรับประยุกต์การถ่ายทอดให้ทันสมัย ทำให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาได้ตลอดเวลาเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม
2. ผู้รู้และกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์อาหาร ในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนบนของประเทศไทยแบ่งตามประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการประกอบด้วยทั้งหมด 6 จังหวัดได้แก่ ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี และอ่างทอง ที่ขึ้นทะเบียนผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกโดยกำหนดคุณสมบัติในการเลือกเพื่อให้ได้ตามความ

เหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้รับคำแนะนำจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีความรอบรู้และประสบการณ์โดยตรงกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอทั้งหมด 6 จังหวัด ดังนี้ พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี และอ่างทอง ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดดังนี้ 1) เป็นวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 2) เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) กลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง และ 4) มีความยินดีให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด มีดังนี้ 1) กลุ่มแม่บ้านพัฒนาบ้านแม่ลาอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านท่าข้าวโพด อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ 2 อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 4) กลุ่มปลาร้าบ้านลำ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี 5) กลุ่มชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านริพัฒนาอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง 6) กลุ่มชุมชนแปรรูปพัฒนารวมใจ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนรวมทั้งสิ้น 60 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารหลักการสัมภาษณ์เชิงลึก และกำหนดประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาเป็นกรอบแนวความคิด กำหนด

ขอบเขตที่จะศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม การสร้างแบบสัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นการรอบของคำถามในการสัมภาษณ์ที่เหมือนกันของแต่ละคนหรือกลุ่มกำหนดประเด็นคำถามไว้เป็นแนวทางอย่างชัดเจน (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2557) เพื่อให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลและครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาจากนั้นร่างข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิด มีความยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์และเข้าใจง่ายในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทางวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทางวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความครอบคลุมตรงประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ (Zikmund et al., 2013) รวมถึงความถูกต้องเหมาะสมของคำถาม และภาษาที่ใช้ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence :

IOC) (Supparerkchaisakul et al., 2017) โดย การพิจารณาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมดที่ได้รับการพิจารณาแบบสัมภาษณ์เป็น รายข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อ คำถามทุกข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 0.1 ซึ่งค่า ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อ คำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ วิจัย และสามารถนำมาใช้ได้

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยได้ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่ม ทดลองที่มีคุณสมบัติเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้ผู้สัมภาษณ์จำนวน 3 คน จากนั้นนำข้อมูลสัมภาษณ์มาหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนของฮอยท์ (Hoyt's Analysis of Variance) โดยการแปล ผลการสัมภาษณ์ของผู้สัมภาษณ์มาเป็นคะแนน ที่ได้แล้วนำมาแจกแจงเป็นตารางระหว่างผู้ สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ความ แปรปรวนและหาค่าความเชื่อมั่น (สมชาย วรกิจ เกษมสกุล, 2554) แบบสัมภาษณ์มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบ สัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่ให้ ข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ขั้นที่ 1 ก่อนลงพื้นที่ ผู้วิจัยจัดทำ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้วิจัย ได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่ง เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ ความชำนาญและ ประสบการณ์โดยตรงกับกลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจ

ชุมชนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่ขึ้น ทะเบียน โดยเจ้าหน้าที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่ม ผู้รู้ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนดเพื่อให้ได้ กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลที่มีความเหมาะสมและ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากข้อมูล ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ผู้วิจัยได้นำมาคัดเลือกให้ได้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติที่กำหนด

4.2 ขั้นที่ 2 การลงพื้นที่ผู้วิจัยขอ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อ เก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงเพื่อศึกษาบริบทเก็บ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกลุ่ม ตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็น ทางการและไม่เป็นทางการผสมผสานกัน มีการ นัดแนะ เวลา สถานที่แน่นอนไว้ก่อน และมีการ สัมภาษณ์โดยการพบปะส่วนตัว โดยมีการ สัมภาษณ์พูดคุยเป็นกันเองอย่างเป็นธรรมชาติ ก่อนเริ่มพูดคุยสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการแนะนำ ตนเองและบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ โดย ผู้วิจัยมีการเตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์ไว้ ล่วงหน้าเพื่อจะได้ตรงประเด็นและขอบเขตที่ ต้องสัมภาษณ์ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด สามารถยืดหยุ่นได้ เน้นความเป็นธรรมชาติเพื่อ เป็นการลดช่องว่างให้มีความคุ้นเคยกันมากขึ้น ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ สามารถตอบคำถามได้อย่างเปิดกว้างไม่จำกัด คำตอบเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเต็มที่ครบถ้วนและเป็น จริงมากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจาก การสังเกต และบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลในการ สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยทำการขออนุญาตใช้เครื่อง บันทึกเสียงเพื่อเก็บรายละเอียดของข้อมูลให้ได้ มากที่สุด

นอกจากนี้ในการดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีผสมผสานแบบบูรณาการโดยการจัด สอนทากลุ่มเป็นอีกกิจกรรมที่มีความสำคัญ มีการทำสนทนากลุ่มร่วมกับสมาชิก โดยผู้วิจัยมีการนัดแนะ เวลา สถานที่ไว้ก่อน เชิญผู้ให้ข้อมูล มาประชุมร่วมกันเพื่อพูดคุย ซักถามเก็บข้อมูล ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยเปิด โอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดได้แสดงความคิดเห็น และซักถามได้อย่างอิสระและบรรยากาศเป็น กันเอง โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสังเกต และมีการจดบันทึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการ นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้หลักการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) (Johnson, 2008) โดยการ ตรวจสอบด้านข้อมูลซึ่งใช้แหล่งข้อมูลจากหลาย ชุมชน การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี ตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การบันทึกเสียง ซึ่งเป็นการตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่เป็น จำนวนร้อยละ จัดกลุ่มประเด็นข้อความจากการ สนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ ถอดเทบบันทึกเสียง นำมาทำการตีความสรุป โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสมาชิก ส่วนใหญ่เป็นคนภายในชุมชนเดียวกัน เป็นเพศ หญิงมากกว่าเพศชาย เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 83.33 มีอายุระหว่าง 50-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.67 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 81.67 ระยะเวลาที่ เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.67 สมาชิกกลุ่มโดยส่วน ใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รับจ้างทั่วไป และค้าขาย และรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท ต่อเดือน

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทาง ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิง วิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชน สรุปผล ดังนี้

1. สภาพปัญหาการถ่ายทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ อาหาร ในสมัยอดีตที่ผ่านมาบรรพบุรุษไม่ทราบ ทฤษฎีและหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการ ถนอมอาหารแต่มีการสืบทอดบอกเล่าปฏิบัติ ต่อ ๆ กันมาอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการบอกเล่า จากประสบการณ์ตรง โดยวิธีการสาธิตผ่าน คำพูดและลงมือปฏิบัติเป็นตัวอย่างคนใน ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดภูมิ ปัญญา ลักษณะการถ่ายทอดไม่เป็นทางการ ถ่ายทอดโดยการบอกเล่าโดยตรงส่วนใหญ่ ถ่ายทอดในครัวเรือน พ่อแม่ ญาติพี่น้องและ บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ลูกหลานใน ครัวเรือน สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันจากรุ่นสู่ รุ่นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้มีการถ่ายทอดให้กับ คนภายในชุมชนเดียวกันด้วย เนื้อหาในการ ถ่ายทอดเป็นเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน

กระบวนการ และวัตถุดิบ ทุกอย่างล้วนมาจาก
ประสบการณ์ที่สั่งสมมา ปัจจุบันการถ่ายทอด
ถึงแม้จะมีการปรับประยุกต์วิธีการใหม่ให้
สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีการ
เผยแพร่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ไม่ได้
รวบรวมเผยแพร่อย่างเป็นระบบ จึงไม่ได้อธิบาย
เหตุผลหลักการทางวิทยาศาสตร์ของภูมิปัญญาที่
เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหาร เพราะคนรุ่นหลังที่
ได้รับการถ่ายทอดก็ใช้ประสบการณ์ที่ได้รับการ
สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเช่นเดียวกัน
เยาวชนสมัยใหม่ในชุมชนมีความสนใจลดน้อยลง
ที่จะรับการถ่ายทอดเนื่องจากการเปลี่ยนแปลง
ของวิถีชีวิตและอาชีพจากยุคเกษตรกรรมสู่ยุค
อุตสาหกรรม เข้ามาศึกษาต่อและทำงานประจำ
ในเมือง ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันพัฒนา
ผลิตภัณฑ์โดยใช้แรงงานในชุมชนเป็นหลัก
ส่วนมากเป็นวัยทำงานที่ว่างจากอาชีพ
เกษตรกรรม และ รับจ้างทั่วไป มารวมกลุ่มเพื่อ
สร้างเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว
และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมี
หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนให้ความรู้ใน
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มมีการพัฒนาต่อ
ยอดผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า
ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย
ออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าให้ทันสมัย
ดึงดูดใจผู้บริโภค และได้นำสื่อสังคมออนไลน์
เข้ามาสนับสนุนเพื่อขยายช่องทางการจำหน่าย
ออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไทยตำบล และออก
ร้านจำหน่ายตามสถานที่ราชการ และงาน
ประจำปีของหน่วยงานต่าง ๆ

ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
พบว่าผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกับ
ภูมิปัญญาเนื่องจากอาหารเป็นปัจจัย 4 เป็น
พื้นฐานการดำเนินชีวิตอยู่คู่กับคนไทยมาตั้งแต่

บรรพบุรุษ ซึ่งภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่เรียนรู้
และสร้างขึ้นจากประสบการณ์จริง ในอดีตการ
ถนอมอาหารใช้กรรมวิธีที่ไม่มีขั้นตอนและ
กระบวนการที่ยุ่งยาก เช่น การหมักเกลือ การ
ดอง การตากแดด และการย่าง โดยอาศัย
ธรรมชาติในการถนอมรักษาอาหาร วัตถุดิบที่
นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารนำมาจาก
ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่บางชนิด
ได้นำมาจากแหล่งอื่นเนื่องจากปัจจุบันการ
เปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและ ความ
อุดมสมบูรณ์ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชน
เปลี่ยนแปลงไป แต่ชุมชนยังคงพัฒนาผลิตภัณฑ์
ให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2. แนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์
อาหารชุมชน เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาสูญหาย และ
ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาการถนอมอาหาร
ให้กับ คนรุ่นหลัง ควรมีการเผยแพร่และ
ถ่ายทอดให้เป็นระบบปรับเปลี่ยนวิธีการ
ถ่ายทอดให้ทันสมัย สามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้
ตลอดเวลา สรุปแนวทางดังนี้

1) ถ่ายทอดผ่านเทคโนโลยีคิวอาร์
โค้ด(Quick Response Code หรือ QR Code)
เป็นตัวกลางเชื่อมโยง โดยใช้สมาร์ทโฟนสแกน
ผ่านคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าสู่เว็บไซต์แอปพลิเคชันซึ่ง
ออกแบบเป็น Responsive Web Design
สามารถแสดงผลรองรับได้ทุกอุปกรณ์ นำเสนอ
เกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใน
รูปแบบของวิดีโอ และสื่อมัลติมีเดียในรูปแบบ
ต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาของผลิตภัณฑ์
แสดงผลในรูปแบบสองภาษาทั้งภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษ

2) ถ่ายทอดผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง
(Augmented reality หรือ AR) โดยผ่าน

สตีกเกอร์ตราผลิตภัณฑ์ของแต่ละผลิตภัณฑ์ เพื่อเชื่อมโยงไปยังขั้นตอนกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของวิดีโอซึ่งจะแสดงผลในรูปแบบสองภาษา คือ ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

3) เนื้อหาสาระการถ่ายทอดเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดแทรกอธิบายหลักการเชิงวิทยาศาสตร์เข้าไปผสมผสานกับภูมิปัญญาให้มีความน่าสนใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนในเขตภาคกลางตอนบนพบว่า ปัจจุบันการถ่ายทอดได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ไม่ได้รวบรวมเผยแพร่อย่างเป็นระบบทำให้บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาทางด้านอาหารของท้องถิ่นไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เพราะคนรุ่นหลังที่ได้รับการถ่ายทอดก็ใช้วิธีการเดียวกัน คือ ใช้ประสบการณ์ที่ได้รับมาสืบทอดต่อมาจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องและบรรพบุรุษส่วนมากถ่ายทอดความรู้ไปสู่ลูกหลานในครัวเรือน โดยวิธีการสาธิต และลงมือปฏิบัติเป็นตัวอย่าง สุชาติ น้ำใจดี (2561) บรรยายว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยสื่อบุคคลเป็นผู้ถ่ายทอดจากหัวหน้าครอบครัว พ่อแม่ บรรพบุรุษ ปู่ย่าตายาย ผู้รับการถ่ายทอด คือ ลูกหลานในครัวเรือนและเพื่อนบ้านในชุมชน ผู้ถ่ายทอดไม่ทราบทฤษฎีและหลักการทางวิทยาศาสตร์ของการถนอมอาหาร แต่มีการสืบทอดบอกเล่าปฏิบัติต่อ ๆ กันมาอย่างต่อเนื่องจึงไม่ได้อธิบายเหตุผลหลักการทางวิทยาศาสตร์ของภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่น และตามที่สุดัญญา ไหมเครือแก้ว

และคณะ (2560) เสนอว่าจุดกำเนิดของภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นมาจากการบริโภคตามวิถีชีวิตดั้งเดิมในชุมชนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมีอายุนับร้อยปีขึ้นไป ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นของครัวเรือนโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก รัชฎาพร เกตานนท์และนางแห่งธรรม (2560) อธิบายว่า ปัญหาปัจจุบันด้วยโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้ทอดทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นไปเข้าสู่การเป็นแรงงานอุตสาหกรรมในโรงงานด้วยเห็นว่ามีรายได้ที่แน่นอน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ส่วนหนึ่งมีผู้สนใจในการสืบทอดและสานต่ออาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นลดน้อยลง และจากการศึกษาของ สุภรัตน์ อินทรเทพ และคณะ (2560) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน ในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน จังหวัดสระแก้ว พบว่าปราชญ์ในชุมชนมุ่งถ่ายทอดให้เฉพาะคนในครอบครัวและญาติเท่านั้น ทำให้มีจำนวนผู้รู้ที่สามารถใช้สมุนไพรในชีวิตประจำวันในชุมชนมีน้อย ไม่มีการบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ขาดผู้นำและหน่วยงานสนับสนุนในการถ่ายทอด ส่วนคนรุ่นใหม่ไม่นิยมสืบทอดภูมิปัญญาการอนุรักษ์และการใช้สมุนไพรวิธีการถ่ายทอดของปราชญ์ใช้การบอกเล่าและฝึกปฏิบัติขาดความเป็นระบบ ปัจจุบันเยาวชนสมัยใหม่ในชุมชนมีความสนใจลดน้อยลงที่จะรับการถ่ายทอดเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตจากอาชีพเกษตรกรรมสู่อาชีพอุตสาหกรรมทำให้ทอดทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นไปเพราะการทำงานประจำมีรายได้ที่สม่ำเสมอ ส่งผลให้กับการสืบทอดและสานต่ออาชีพภูมิปัญญาลดลง ถึงแม้ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันพัฒนาผลิตภัณฑ์

โดยใช้แรงงานในชุมชนเป็นหลัก ส่วนมากเป็นวัยทำงานที่ว่างจากอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักมารวมกลุ่มเพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริม

2. ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของผลิตภัณฑ์อาหารชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน ควรมีการเผยแพร่และถ่ายทอดให้เป็นระบบปรับเปลี่ยนวิธีการถ่ายทอดให้ทันสมัยสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา สรุปแนวทางดังนี้

1) ถ่ายทอดโดยใช้รูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ผสมผสานกัน เรียนรู้ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติโดยการสาธิตกระบวนการผลิตและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดเป็นตัวกลางเชื่อมโยงเข้าสู่เว็บแอปพลิเคชัน และเทคโนโลยีเสมือนจริงผ่านสติกเกอร์ตราผลิตภัณฑ์ ซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารทั้งในรูปแบบของวิดีโอและสื่อมัลติมีเดียในรูปแบบต่าง ๆ แสดงผลในรูปแบบสองภาษาคือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ 2) เนื้อหาสาระการถ่ายทอดมีการสอดแทรกอธิบายหลักการความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้าไปผสมผสานกับภูมิปัญญาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจเนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้การแสวงหาความรู้ของเยาวชนสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงใหม่ เพราะฉะนั้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้ถ่ายทอดต้องหากลยุทธ์และวิธีการให้กลุ่มเยาวชนสนใจ ดังที่ประสัท เนื่องเฉลิม (2546) ได้ศึกษาเรื่องวิทยาศาสตร์ศึกษากับภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปไว้ว่าสามารถเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้

ที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น การประยุกต์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับการเรียนรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์นำมาสู่ความรู้ที่เป็นสากลและเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น จะช่วยให้คนรุ่นหลังหรือผู้ที่อยากศึกษาภูมิปัญญาได้รู้คิด รู้ลึก ในความเป็นท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น และเยาวพา นันตะภูมิ และคณะ (2563) สรุปว่าการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกรอบแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม สามารถพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งครูวิทยาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้นได้และจากการศึกษาของ Sutheebanjar & Premchaiswadi (2010) กล่าวไว้ว่าการใช้คิวอาร์โค้ด เป็นหนึ่งในวิธีที่น่าสนใจที่สุดในการเชื่อมต่อผู้บริโภคกับอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือเนื่องจากโทรศัพท์มือถือกลายเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของทุกคน Scholz & Duffy (2018) สะท้อนว่าเทคโนโลยีเสมือนจริงมีศักยภาพในการปรับรูปแบบประสบการณ์บนอุปกรณ์เคลื่อนที่และสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภคได้มากขึ้นและ Mungmachon (2012) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น: ชุมทรัพย์ของชุมชน สรุปไว้ว่าปัญหาอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของยุคปัจจุบันอิทธิพลที่เข้ามาและแพร่กระจายภายในชุมชนทำให้ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมชุมชนมีปัญหา ชุมชนมีความต้องการที่จะศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมและบูรณาการความรู้ใหม่เพื่อให้ภูมิปัญญาอยู่กับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บุคคลที่สนใจสามารถนำแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของการสวดเทวกรรมอธิบายหลักการเชิงวิทยาศาสตร์เข้าไปผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มอื่น ๆ นอกจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับเยาวชน

2. ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องให้กับเยาวชนในชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นและเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว นำไปประยุกต์เป็นสื่อประกอบปรับเข้ากับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาให้เยาวชนสนใจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา

2. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงวิทยาศาสตร์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มอื่น ๆ นอกจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร

References

Announcement of the provincial administration policy committee and the integrated provincial cluster. (2017). **Royal Thai Government Gazette**. (Vol. 134, Spec.Pt. 281, Gnor 14-16).

Eakachai Pumduang (2008). Environmental education based indigenous knowledge management

for community learning. **Journal of Social Work**, 16(2), 94-104.

Johnson, A. P. (2008). **A short guide to action research**. (3rd ed.). Boston, MA: Pearson/ Allyn and Bacon.

Mungmachon, R. (2012). Knowledge and local wisdom: Community treasure. **International Journal of Humanities and Social Science**, 2(13), 174-181.

Narong Phopruksanan. (2014). **Research Methodology**. (9th ed.). Bangkok: Expernet.

Prasart Nuangchalem. (2003). Science education and local wisdom. **Academic Service Center Khon Kaen University Journal**, 11(1), 65-68.

Ratchadaporn Ketanon Neawheangtham. (2017). The guideline of the local wisdom product development for promote creative economy in Nakhon Pathom Province. **Veridian E- Journal Silpakorn University**, 10(1), 994-1013.

Scholz, J., & Duffy, K. (2018). We ARE at home: How augmented reality reshapes mobile marketing and consumer- brand relationships. **Journal of Retailing and Consumer Services**, 44, 11-23.

Somchay Worakitkasemsakul. (2011). **Research methods in behavioral**

- and social science. UdonThani: UdonThani Rajabhat University.
- Supparerkchaisakul, N., Mohan, K. P., & Fansler, K. (2017). Developing a Scale for University Citizenship Behavior: Thai and US Academic Contexts. **International Journal of Behavioral Science**, 12(2), 71-89.
- Sutheebanjard, P., & Premchaiswadi, W. (2010, November). QR- code generator. In **2010 Eighth International Conference on ICT and Knowledge Engineering** (pp. 89-92). Bangkok: IEEE.
- Sukanya Maicaurkaew, Prawta Chantaro, Supaporn Apirattananusorn, and Pramonrat Sutum. (2017). Local food culture and its connection with area of Suratthani Province. **Area Based Development Research Journal**, 9(4), 274-296.
- Suchada Namjaidee(2018). Characteristics of personal media For transferring the local intelligence knowledge. **NRRU Community Research Journal**, 12(3), 1-13.
- Suparuch Interatep, Suwaree Sripuna and Pomhom Cherdgotha. (2017). State of problems and development of local herbs consumptionwisdom transfer for green livingin the community, Srakaew Province. **Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn**, 12(2), 275-285.
- Tinnaluck, Y. (2004). Modern science and native knowledge: collaborative process that opens new perspective for PCST. **Quark**, 32, 70-74.
- Thawan Masjarat. (2003). **Knowledge of Thai Wisdom**. Bangkok: Thai Watana Panich.
- Virapong Saeng-Xuto. (2016). **Philosophy of science in local wisdom**. Chiang Mai: Piromkit.
- Wattanuruk, D., Phasuk, S., Nilsang, P., & Takolpuckdee, P. (2020). Cytotoxicity activity of crude extracts of Leum Phua Khaow- Mak (Oryza Sativa L. variety Leum Phua) against fibroblast cell. **Journal of Food Health and Bioenvironmental Science**, 13(2) , 28-35.
- Yaowapa Nuntaphum, Yuttana Chaijalearn, and Anoda Ratchawet. (2020). The learning integrated to local wisdom based on science, technology, society and environment approach for the development of science conception for grade 6 students. **CMU Journal of Education**, 4(3), 15-28.
- Zikmund, W., Babin, B., Carr, J. & Griffin, M. (2013). **Business Research Methods**. (9th ed) . Mason, OH: South-Western.